

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ДЮКАРСЬВА-БЕРЖАНІНА КАТЕРИНА ЮРІЇВНА

УДК 347.778

**ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
СПІВАВТОРІВ ТВОРІВ НАУКИ**

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
Яворська Олександра Степанівна
Львівський національний університет
імені Івана Франка
завідувач кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
Харитонova Олена Іванівна
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри права інтелектуальної
власності та корпоративного права

кандидат юридичних наук, доцент,
Слома Валентина Миколаївна
Тернопільський національний економічний
університет,
доцент кафедри цивільного права і процесу

Захист відбудеться «08» лютого 2019 року о 12-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 58.082.04 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «08» січня 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. В. Банах

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У ст. 54 Конституції України закріплено, що громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Наукова творчість – один з видів творчої діяльності людини, результати якої широко використовуються для наукових досліджень, навчальних цілей, з інформаційною метою, для самоосвіти та самовдосконалення тощо.

Наукові досягнення є вагомим здобутком кожної держави, оскільки вони забезпечують поступальний та прогресивний рух світової спільноти до нових наукових вершин. Відтак комплексне наукове дослідження питань правової охорони інтелектуальної власності творців-науковців, гарантій здійснення та захисту належних їм прав, способів та підстав використання наукових здобутків є актуальним, цікавим та витребуваним.

Значна кількість наукових досліджень у різних формах виразу проводиться колективом авторів. Таким чином, з правової точки зору виникає співавторство на твір науки, а співавтори набувають низки особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. Правовий статус суб'єкта авторського права – людини-творця, досліджувався у різних аспектах, зокрема у наукових та навчальних виданнях, присвячених проблематиці інтелектуальної власності, на рівні дисертаційних та монографічних досліджень.

Комплексне правове дослідження охорони прав співавторів творів науки проводиться уперше. Актуальність та значимість такого комплексного підходу зумовлена також потребами обґрунтування та пропонування кращих стандартів та практик правового регулювання. Адже за рівнем правової захищеності авторських прав формується імідж держави загалом. Євроінтеграційні прагнення нашої держави також мають доповнюватися належною правовою охороною інтелектуальної власності загалом, наукових здобутків, ураховуючи їх значимість, зокрема.

Теоретичною основою наукового дослідження стали наукові праці фахівців у галузі цивільного права та права інтелектуальної власності: Г. О. Андрощука, Ю. Л. Бошицького, С. І. Ішука, А. О. Кодинець, В. М. Крижної, Н. С. Кузнецової, В. М. Коссака, О. П. Орлюк, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори, З. В. Ромовської, Л. Л. Тарасенка, О. І. Харитонової, Є. О. Харитонова, Г. О. Ульянової, Р. Б. Шишки, О. С. Яворської, І. Є. Якубівського.

Пропонована наукова робота є комплексним дослідженням як теоретичних, так і прикладних аспектів набуття, здійснення, використання, захисту прав інтелектуальної власності співавторів на твори науки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка «Проблеми охорони і захисту прав інтелектуальної власності» на 2016–2018 рр. (Номер державної реєстрації 0116U001651).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою Радою Львівського національного університету імені Івана Франка 24.02.2016 року (протокол № 15/2).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексне, системне дослідження теоретико-прикладних питань охорони прав інтелектуальної власності співавторів творів науки; обґрунтування конкретних пропозицій, спрямованих на удосконалення правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Досягнення поставленої мети обумовлює вирішення наступних *завдань*:

- дослідити становлення та розвиток законодавчого регулювання питань співавторства на твори науки у світі та в Україні;
- проаналізувати зміст міжнародно-правових документів, у яких йдеться про авторські права на твори науки, способи їх здійснення і захисту;
- дослідити поняття, ознаки твору науки як об'єкта правової охорони;
- дослідити поняття, ознаки та види співавторства на твори науки;
- охарактеризувати правовий статус співавторів як суб'єктів авторського права
- з'ясувати правові підстави виникнення прав співавторів твору науки;
- дослідити види та зміст особистих немайнових та майнових прав співавторів твору науки;
- охарактеризувати засади та способи здійснення прав співавторів твору науки;
- дослідити правову природу, зміст та функції договору між співавторами як регулятора відносин між ними та як правової підстави наукової співпраці, здійснення, захисту авторських прав;
- дослідити види порушень авторських прав співавторів, зокрема такого негативного явища у науковій творчості як науковий плагіат;
- на підставі аналізу чинного законодавства та судової практики охарактеризувати способи та засоби правового захисту інтелектуальної власності співавторів творів науки;
- на основі проведеного дослідження обґрунтувати та запропонувати конкретні пропозиції з удосконалення чинного законодавства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі створенням твору науки колективом авторів відповідно до національного законодавства та міжнародно-правових актів.

Предметом дослідження є міжнародні договори та угоди, національне законодавство, судова практика, наукові концепції та підходи щодо правового регулювання співавторства на твори науки.

Методи дослідження. Відповідно до мети та завдань наукового дослідження у роботі використано сукупність методів наукового пізнання для забезпечення комплексного аналізу та об'єктивності отриманих результатів.

При здійсненні наукового дослідження використовувалися загальнонаукові методи: діалектичний та системний; герменевтичний, формально-правовий, порівняльно-історичний та інші методи. Також автором використано спеціальні методи наукового дослідження статистичний метод, метод прогнозування та ін. Порівняльно-історичний метод використовувався при дослідженні становлення та розвитку правового регулювання співавторства на твори науки в Україні та світі (підрозділ 1.1). Формально-логічний метод надав змогу сформулювати визначення твору науки як об'єкта інтелектуального права (підрозділи 1.2). Метод моделювання дозволив сформулювати зміни до законодавства (2.1–2.5, 3.1–3.4, висновки). Догматичний метод використовувався для дослідження проблем цивільно-правового захисту прав співавторів твору науки (3.3, 3.4.).

Емпіричною базою дослідження стали: Конституція України, Кодекси України, Закони та підзаконні нормативні акти України, Постанови, роз'яснення, оглядові листи вищих судових інстанцій України – Верховного Суду України, Вищого Господарського Суду України, рішення місцевих судів, міжнародні конвенції, договори, угоди, директиви ЄС.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає у тому, що вперше комплексно досліджено питання охорони прав співавторів твору науки. Зокрема:

вперше:

– визначено ознаки твору науки як об'єкта права інтелектуальної власності: це об'єкт авторського права, різновид літературного твору; створений як правило суб'єктом (суб'єктами) наукової діяльності; є результатом інтелектуальної творчої діяльності відповідного суб'єкта (суб'єктів); містить результати здійсненого автором (авторами) наукового дослідження, які полягають у нових знаннях у певній науковій галузі; результати наукового дослідження зазвичай призначені для подальшого поширення та практичного застосування; не є технічним рішенням у певній сфері технології (але може описувати певні технічні процеси); у випадках, встановлених законодавством, підлягає процедурі наукового рецензування; у випадках, встановлених законодавством, має відповідати певним вимогам щодо змісту та форми виразу;

– запропоновано визначення твору науки як об'єкта авторського права – це твір, створений як правило суб'єктом наукової діяльності, що містить результати здійсненого автором самостійного наукового дослідження, які полягають у нових знаннях у певній науковій галузі та мають прикладне значення;

– обґрунтовано, що юридичним складом виникнення авторських прав на твір науки, створений у співавторстві, є: 1) факт спільної творчої співпраці, що

спрямована для досягнення єдиного спільного результату у формі завершеного об'єкта; 2) факт створення твору науки як єдиного цілісного об'єкта; 3) укладення договору між співавторами (факультативний юридичний факт); 4) державна реєстрація авторських прав (факультативний юридичний факт); 5) патентування об'єктів, що описані у творі, якщо охорона прав співавторів не досягається за допомогою норм авторського права (факультативний юридичний факт);

– запропоновано для створення механізмів реалізації законодавчих приписів у частині забезпечення права вченого на отримання належних стимулювань та мотивацій до наукової і науково-технічної діяльності, закріпити у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» право Вчених рад державних вищих навчальних закладів формувати фонд стимулювання наукової і науково-технічної діяльності. Конкретні розміри матеріальних стимулювань за конкретні наукові результати для конкретних вчених мали б визначатися рішенням Вчених рад таких ДВНЗ;

– запропоновано авторське визначення договору між співавторами твору науки як взаємної домовленості двох або більше авторів спрямованої на організацію їхніх спільних зусиль щодо створення твору науки, використання створеного твору науки, майнових прав на нього, встановлення умов та підстав відповідальності у разі невиконання чи неналежного виконання досягнутих домовленостей.

Такий договір не є правовою підставою виникнення авторських прав та розпорядження ними. Договір є одним із різновидів цивільного договору організаційного характеру, що є багатостороннім правочином, носить консенсуальний, строковий характер. Договір між співавторами може бути укладений на будь-якому етапі наукової співпраці;

удосконалено:

– положення про право співавторів на винагороду за використання твору. Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо інше не встановлено договором між ними. Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то винагорода за використання твору належить співавторам пропорційно до творчого внеску кожного, якщо інше не встановлено договором між ними. У разі використання частини твору, яка має самостійне значення, розмір винагороди її автору визначається за домовленістю сторін. Запропоновані відповідні зміни до чинного законодавства;

– ознаки, за якими твір розглядатиметься як створений у зв'язку з виконанням трудового договору: 1) між автором (авторами) та роботодавцем укладено трудовий договір (контракт) незалежно від його виду та характеру; 2) створення такого твору має передбачатися у трудовому договорі (контракті) або бути результатом виконання автором службового завдання; 3) при створенні твору використовуються матеріальні та фінансові ресурси роботодавця;

– положення про право вищих навчальних закладів розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності, яке закріплене у Законі України «Про вищу освіту». Обґрунтовано, що таке право ВНЗ може здійснювати виключно у випадках, встановлених договором з автором (співавторами). Запропоновані відповідні зміни до чинного законодавства;

– визначення електронної цифрової інформації, що наводиться у статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», потребує уточнення, зокрема слова «аудіовізуальні твори, музичні твори (з текстом або без тексту), комп'ютерні програми, фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення» замінити на «об'єкти авторського права та суміжних прав». Відповідні зміни відобразити у тексті ст. 52-1 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Відтак права на усі об'єкти авторського права, які можуть мати цифрове вираження, зможуть бути об'єктом захисту у позасудовому порядку.

набули подальшого розвитку:

– ідеї про необхідність прийняття окремого Закону України з питань охорони наукових відкриттів як специфічного об'єкта інтелектуальної власності, у якому урегулювати питання підтвердження прав авторства на наукове відкриття, виплати винагороди автору та джерела таких виплат, процедурні питання оформлення прав на наукове відкриття;

– положення про ознаки співавторства на твори науки, якими є: 1) спільна творча праця осіб над єдиним об'єктом – твором науки; 2) творчий внесок кожного зі співавторів; 3) створений спільною творчою працею об'єкт є єдиним цілісним твором, що об'єднується єдиним творчим задумом, концепцією, ідеєю. Такий твір неможливо поділити на частини без втрати його цілісності та первісного значення відповідно до творчого задуму. Для констатації факту співавторства усі ці фактори ураховуються разом узяті.

– положення про особливості правової охорони творів науки, що може бути віднесеним до державної таємниці чи до інформації з обмеженим доступом. У разі створення таких творів особисті немайнові та майнові права його автора (співавторів) здійснюються з урахуванням обмежень та заборон, встановлених спеціальним законом. Запропоновані відповідні зміни до чинного законодавства;

– твердження про те, що авторами та співавторами творів науки є, як правило, спеціальні суб'єкти: вчені, наукові, науково-педагогічні працівники. Вимоги, яким вони повинні відповідати, встановлюються законодавством у сфері наукової, науково-технічної творчості та освітянським правом;

– положення щодо законодавчого закріплення права бібліотек та навчальних закладів без згоди автора, але з дотриманням його особистих немайнових прав, оцифровувати передані їм для навчання примірники підручників, посібників, монографій, наукових журналів, інших видів наукових творів з подальшим використанням цих творів у локальній комп'ютерній мережі бібліотеки та відповідного навчального закладу. У разі,

якщо такий твір науки створено суб'єктом наукової діяльності під час виконання трудових обов'язків та його видання профінансовано відповідним закладом, такий твір повинен бути оцифрований з подальшим виставленням його для загального доступу в локальній бібліотечній чи вузівській комп'ютерній мережі.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшої розробки теоретичних проблем правової охорони прав співавторів твору науки;

– *правотворчій діяльності* – при підготовці змін та доповнень до ЦК України, ГК України, спеціального законодавства в частині, що стосується правового регулювання охорони прав співавторів твору науки;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення практики застосування норм чинного законодавства щодо охорони прав співавторів твору науки;

– *навчальному процесі* – при викладанні курсів «Цивільне право України», «Право інтелектуальної власності», спеціального курсу «Авторське право», підготовці підручників та навчальних посібників із зазначених дисциплін.

Апробація матеріалів дисертації здійснювалася у наукових установах за місцем підготовки дисертації та працевлаштування, де доповідалися основні результати дослідження, і вони отримали схвалення на засіданні кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка. Окрім того, вони були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми інтелектуального, права» (Львів, 23 вересня 2016 р.), «Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні» (Львів, 7–8 лютого 2017 р.), «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (Тернопіль, 21–22 квітня 2017 р.), «Юрисдикційна форма захисту прав, свобод та інтересів» (Київ, 27 квітня 2017 р.), «Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного та ІТ права» (Львів, 27–28 жовтня 2017 р.), «Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні» (Львів, 7–8 лютого 2018 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 11 наукових працях, з яких 5 – статті у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена метою і завданнями дослідження. Робота складається із переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що охоплюють дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок, із них список використаних джерел на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і задачі, його об'єкт і предмет, описано методи дослідження і його теоретичну основу, розкрито наукову новизну результатів дослідження, їх практичне значення, наведено відомості щодо апробації результатів дослідження та їх публікації.

Розділ 1. «Поняття, ознаки та види співавторства на твори науки за законодавством України» складається з чотирьох підрозділів, в яких досліджено становлення та розвиток законодавчого регулювання співавторства на твори науки на міжнародному та національному рівнях, проаналізовано стан їх дослідження у науковій літературі, охарактеризовано поняття та ознаки твору науки як об'єкта правової охорони, а також поняття, ознаки та види співавторства.

У підрозділі 1.1. *«Генеza правового регулювання співавторства на твори науки та стан дослідження у науковій літературі»*. Досліджено становлення та розвиток законодавчого регулювання авторського права в Україні. На сьогодні законодавство України загалом відповідає світовим стандартам щодо охорони авторських прав, проте актуальною залишається проблема його систематизації та належного виконання усіма суб'єктами.

Проаналізовано зміст основних міжнародних документів у сфері авторського права, зокрема: Всесвітньої конвенції про авторське право 23 грудня 1993 року, яка набула чинності для України 17 січня 1994 року; Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року), яка набула чинності для України 31 травня 1995 року; Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право від 20 грудня 1996 року, до якого Україна приєдналася 20 вересня 2001 року; Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) 1994 року; Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, ратифікована Україною 16 вересня 2014 року.

Проаналізовано стан дослідження окресленого кола питань у науковій літературі. На сьогодні відсутнє окреме комплексне наукове дослідження питань співавторства на твори науки.

У підрозділі 1.2. *«Поняття, ознаки твору науки як об'єкта правової охорони»* досліджено твір науки як один з видів об'єктів інтелектуальної власності – різновид літературного твору. Для надання правової охорони творам науки мають дотримуватися загальні умови надання правової охорони, що встановлені для будь-яких літературних творів.

Визначено ознаки твору науки як об'єкта права інтелектуальної власності: це об'єкт авторського права, різновид літературного твору; створений як правило суб'єктом (суб'єктами) наукової діяльності; є

результатом інтелектуальної творчої діяльності відповідного суб'єкта (суб'єктів); містить результати здійсненого автором (авторами) наукового дослідження, які полягають у нових знаннях у певній науковій галузі; результати наукового дослідження зазвичай призначені для подальшого поширення та практичного застосування; не є технічним рішенням у певній сфері технології (але може описувати певні технічні процеси); у випадках, встановлених законодавством, підлягає процедурі наукового рецензування; у випадках, встановлених законодавством, має відповідати певним вимогам щодо змісту та форми виразу (вимоги до автореферату дисертації, до тексту дисертації, до наукової статті тощо).

Запропоновано визначення твору науки як об'єкта авторського права – це твір, створений як правило суб'єктом наукової діяльності, що містить результати здійсненого автором самостійного наукового дослідження, які полягають у нових знаннях у певній науковій галузі та мають прикладне значення.

Для повної і всебічної правової охорони прав авторів творів науки варто ураховувати низку особливостей. У творі науки можуть втілюватися концепції, методи, способи розв'язання конкретних наукових задач, які самі по собі не охороняються авторським правом. Їх правова охорона може здійснюватися патентним правом або як наукове відкриття. На сьогодні відсутній національний нормативний акт, що урегулював би відносини у разі здійснення наукового відкриття. Нормативних положень, що закріплені у ЦК України щодо наукових відкриттів, є недостатньо. Тому необхідним є розроблення та прийняття окремого нормативного акту, у якому варто урегулювати процедурні моменти надання правової охорони, права автора (авторів) наукового відкриття, порядок та джерела виплати справедливої винагороди за наукове відкриття.

У підрозділі 1.3. «Поняття, ознаки співавторства на твори науки» досліджено співавторство як правова категорія. Проаналізовано правовий статус автора – людини-творця. Встановлено, що наукова творчість не залежить від обсягу право- дієздатності фізичної особи. Така залежність прослідковується на стадії здійснення прав інтелектуальної власності.

На підставі аналізу норм чинного законодавства досліджено статус спеціальних суб'єктів наукової творчості: вчених, наукових, науково-педагогічних працівників. Відповідно зазначені суб'єкти можуть бути співавторами у разі створення твору науки спільною творчою працею.

Аналізуючи чинне законодавство, наукові погляди на сутність співавторства, встановлено такі його характеристики: 1) факт спільної творчої праці осіб над єдиним об'єктом; 2) факт творчого внеску кожного зі співавторів; 3) створений спільною творчою працею об'єкт є єдиним цілісним твором, що об'єднується єдиним творчим задумом, концепцією, ідеєю. Для констатації факту співавторства усі ці факти ураховуються разом узяті.

Досліджено зміст та значення презумпції творчого характеру праці, результатом якої є об'єкт інтелектуальної власності.

У підрозділі 1.4. «*Види співавторства*» на підставі аналізу чинного законодавства, наукових поглядів досліджено подільне, неподільне та змішане співавторство, наведено приклади різних його проявів.

При створенні твору у співавторстві, незалежно від його виду виникають питання у двох аспектах: 1) використання твору самими авторами; 2) використання твору будь-якими іншими особами, окрім авторів.

Правильна кваліфікація виду співавторства має значення насамперед для визначення режиму використання твору самими співавторами.

Досліджено права співавторів при різних видах співавторства. Обґрунтовано та запропоновано відповідні зміни до чинного законодавства у частині розподілу авторської винагороди при різних видах співавторства. Зокрема, якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то винагорода за використання твору належить співавторам пропорційно до творчого внеску кожного, якщо інше не встановлено договором між ними.

У разі використання частини твору, яка має самостійне значення, розмір винагороди її автору визначається за домовленістю сторін.

Розділ 2. «Права співавторів творів науки» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджені підстави виникнення прав співавторів твору науки, види та зміст їх особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності.

У підрозділі 2.1. «*Підстави виникнення прав співавторів твору науки. Презумпція авторства*» встановлено, що правовідносини між співавторами будь-якого твору виникають з самого факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей.

На захист прав творця спрямована презумпція авторства: за відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору. Досліджено зміст цієї презумпції, її практичне значення для виникнення та здійснення авторських прав. Обґрунтована доцільність застосування цієї презумпції щодо усних творів: автором усного твору вважається особа, що його проголошує, якщо не доведено іншого.

Досліджено процедуру та значення факту державної реєстрації авторського права. Така реєстрація носить повідомний характер та з фактом її проведення не можуть пов'язуватися встановлення чи визнання авторського права за творцем.

Обґрунтовано: юридичним складом, що слугує правовою підставою виникнення авторських прав на твір науки, створений у співавторстві, є: факт спільної творчої співпраці, що спрямована для досягнення єдиного спільного результату у формі завершеного об'єкта; факт створення твору науки як

єдиного цілісного об'єкта; укладення договору між співавторами (факультативний юридичний факт); державна реєстрація авторських прав (факультативний юридичний факт); патентування об'єктів, що описані у творі, якщо охорона прав співавторів не досягається за допомогою норм авторського права (факультативний юридичний факт).

У підрозділі 2.2. «*Особисті немайнові права співавторів*» досліджені специфічні ознаки, види та зміст особистих немайнових прав співавторів. Перелік таких прав є невичерпним.

На підставі аналізу чинного законодавства України, міжнародно-правових актів розкрито особливості змісту особистих немайнових прав автора твору науки. Для авторів творів науки такий аспект права на авторське ім'я як заборона згадування свого імені під час публічного використання твору не характерна. «Незгадування» імені автора може пов'язуватися з тією обставиною, що твір науки містить відомості, що відносяться до державної таємниці. Законодавство, що регулює відповідні відносини у сфері інформаційних відносин не містять безпосередніх приписів щодо особливостей здійснення прав інтелектуальної власності у разі створення творів, зміст яких може бути віднесеним до інформації з обмеженим доступом чи до державної таємниці. З метою усунення прогалин законодавчого регулювання запропоновано відповідні зміни до спеціального законодавства та передбачити окремі норми про особливості здійснення як особистих немайнових, так і майнових прав інтелектуальної власності на такі твори.

Для авторів (співавторів) творів науки обрання псевдоніму нехарактерне. Більше того, у разі створення наукових робіт на здобуття наукових ступенів автор має персоніфікувати себе, зазначивши власний (авторський) науковий доробок. Відповідно не може йтися про анонімність чи опублікування під псевдонімом конкретних наукових праць на виконання вимог зазначених нормативних актів.

У підрозділі 2.3. «*Майнові права співавторів*» досліджено види та зміст відповідних прав співавторів твору науки. Співавтори творів науки наділяються наступними майновими правами інтелектуальної власності: право на перший випуск в світ твору науки (опублікування твору); право на відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі; право на переклад, переробку, адаптацію та інші зміни; право на включення наукового твору складовою частиною до збірників наукових праць, підручників, інших складених творів наукового характеру. Співавтори наукових творів можуть володіти іншими майновими правами відповідно до закону.

У підрозділі 2.4. «*Права співавторів у разі створення твору науки у зв'язку з виконанням трудового договору*» з'ясовано поняття твору, створеного у зв'язку з виконанням трудового договору, охарактеризовано особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності роботодавця та безпосередніх авторів такого твору.

Встановлено наступні ознаки, за якими твір є службовим: 1) між автором (авторами) та роботодавцем укладено трудовий договір (контракт), вид, характер якого не має правового значення; 2) створення твору має передбачатися у трудовому договорі (контракті) або бути результатом виконання автором службового завдання. Процес його створення має охоплюватися трудовими функціями працівника. 3) при створенні твору використовуються матеріальні та фінансові ресурси роботодавця.

Для створення механізмів реалізації законодавчих приписів у частині забезпечення права вченого на отримання належних стимулювань та мотивацій до наукової і науково-технічної діяльності, орієнтовані на об'єктивну оцінку реалізації конкретних завдань за кінцевим результатом, варто закріпити у Законі «Про наукову і науково-технічну діяльність» положення про право Вчених рад державних вищих навчальних закладів формувати фонд стимулювання наукової і науково-технічної діяльності. Конкретні розміри матеріальних стимулювань за конкретні наукові результати для конкретних вчених могли б визначатися рішенням Вчених рад таких ДВНЗ.

На підставі аналізу норм ст. 69 Закону «Про вищу освіту» зазначено про їх явну суперечність як нормам ЦК України, так і Закону «Про авторське право і суміжні права», оскільки вищі навчальні заклади не можуть самостійно розпоряджатися майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, якщо відсутня згода автора. Обґрунтовані відповідні законодавчі зміни.

Проведено порівняльну характеристику між створенням твору на підставі трудового договору (контракту) та створення твору за замовленням на підставі цивільно-правового договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 1112 ЦК України).

Обґрунтовано, що урегулювання питань розподілу майнових прав інтелектуальної власності в окремому договорі (іншому, ніж трудовий) сприятиме впорядкованості відносин між працівником та роботодавцем. З'ясовано, що такий договір за своєю правовою природою є цивільно-правовим, носить консенсуальний, взаємний характер, може бути укладений як до, так і після створення службового твору, його доцільно укласти у простій письмовій формі. Запропоновано перелік умов, які є доцільними для погодження у договорі: об'єкт договору (твір, що має бути створений); умови про розподіл майнових прав інтелектуальної власності із зазначенням конкретно які права переходять до роботодавця та які залишаються за працівником; умови, способи та порядок виплати роботодавцем винагороди працівникові у разі створення службового твору; додаткові (до встановлених трудовим законодавством) обов'язки роботодавця, спрямовані на створення відповідних умов для працівника; умови спільного використання твору та розподілу винагороди від такого використання, якщо майнові права належать спільно працівникові та роботодавцеві; правові наслідки у разі зловживання роботодавцем майновими правами інтелектуальної власності (невикористання твору на визначених

умовах, невчасна виплата винагороди, невиконання винагороди повністю або частково, інші форми неналежного використання майнових прав інтелектуальної власності тощо).

Розділ 3. «Здійснення та захист прав співавторів творів науки» включає чотири підрозділи, у яких досліджені засади та способи здійснення прав інтелектуальної власності співавторами твору науки, з'ясовано правову природу, зміст та функції договору між співавторами як регулятора відносин між ними, проаналізовані види порушень авторських прав та способи їх захисту.

У підрозділі 3.1. *«Характеристика засад та способів здійснення прав співавторів творів науки»* досліджені загальнотеоретичні питання здійснення цивільних прав з проекцією на здійснення прав інтелектуальної власності співавторами твору науки.

Охарактеризовані загальні засади здійснення суб'єктивних прав, в основі здійснення яких лежить презумпція добросовісності та розумності поведінки особи – носія права.

У сфері інтелектуальної власності автори здійснюють належні їм права особисто або можуть звертатися до послуг патентних повірених, які зазвичай представляють інтереси суб'єктів у патентному праві. У разі здійснення прав інтелектуальної власності на твір, створений у співавторстві, співавтори за взаємною домовленістю між собою можуть уповноважити одного із співавторів чи будь-яку іншу сторонню особу на представництво своїх інтересів.

З'ясовано питання про межі здійснення прав. Досліджено загальні та спеціальні умови здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. За загальним правилом авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно, а також може здійснюватися за договором між ними.

У підрозділі 3.2. *«Договір між співавторами: поняття, правова природа, функції»* з'ясовано поняття, правову природу, функціональне призначення договору між співавторами.

На підставі укладеного між співавторами договору виникають внутрішні організаційні відносини, спрямовані на координацію їх зусиль. Такий договір має ознаки організаційного договору, носить консенсуальний характер, є багатостороннім, строковим та може бути укладений на будь-якій стадії створення твору.

За правовим результатом договір спрямований не на встановлення взаємних (кореспондуючих) прав та обов'язків, а на організацію співпраці. Неможливо охарактеризувати договір між співавторами і з точки зору еквівалентності – відплатний чи безвідплатний, оскільки така характеристика йому не притаманна та об'єктивно не може бути застосована.

Договір між співавторами не може бути чинним більше строку чинності самого майнового авторського права співавторів на твір.

Вважаємо, що укладення договору є не тільки рекомендованим, а й необхідним. Адже договір між співавторами є єдиним регулятором їхніх взаємовідносин, на підставі якого розподіляються взаємні права та обов'язки, встановлюється частка внеску у створенні твору, а відповідно й розмір винагороди кожного із співавторів, визначаються межі відповідальності сторін тощо. Водночас, такі договори є належним та допустимим доказом при вирішенні спору у судовому порядку.

Обґрунтовано, що письмова форма договору між співавторами сприятиме чіткому та прозорому здійсненню ними своїх прав та обов'язків, унеможливить безпідставні спори у майбутньому, хоча конкретна форма його укладення на законодавчому рівні не визначена.

На підставі проведеного аналізу запропоноване таке визначення договору між співавторами твору науки – це взаємна домовленість двох або більше авторів – суб'єктів наукової творчості, спрямована на організацію їхніх спільних зусиль щодо створення твору науки, використання створеного твору науки, майнових прав на нього, встановлення умов та підстав відповідальності у разі невиконання чи неналежного виконання досягнутих домовленостей.

Доведено, що договір між співавторами не є правовою підставою виникнення авторських прав. Його не можна розглядати і як правову підставу розпорядження майновими правами співавторів, оскільки таке розпорядження здійснюється на підставі інших договорів, невичерпний перелік яких визначений у ст. 1107 ЦК України.

У підрозділі 3.3. «Види порушень авторських прав співавторів. Науковий плагіат» з'ясовано на підставі аналізу чинного законодавства та практики його застосування основні види порушень авторських прав.

Одним з небезпечних і нажаль поширених порушень авторських прав, особливо у науковій сфері, є плагіат, правове визначення якого уперше з'явилося в новій редакції Закону «Про авторське право і суміжні права» від 11 липня 2007 року. Досліджені наукові позиції щодо розуміння та кваліфікації плагіату та шляхів подолання цього негативного явища.

Досліджено зарубіжну практику боротьби з плагіатом на прикладі законодавства США, Великобританії та Німеччини.

У підрозділі 3.4. «Захист прав співавторів творів науки» питання захисту авторських прав у разі створення твору науки у співавторстві проаналізовано у двох аспектах: захист прав співавторів у разі неправомірної поведінки одного чи кількох авторів (внутрішній аспект захисту порушених прав); захист прав співавторів у разі порушення їх прав третіми особами (зовнішній аспект).

Охарактеризовано форми та способи захисту прав співавторів з обґрунтуванням відповідних змін та доповнень до чинного законодавства.

ВИСНОВКИ

1. Правове регулювання співавторства на твори науки є окремим аспектом правового регулювання авторських прав. Законодавство України з авторського права включає як міжнародні правові документи, ратифіковані у встановленому порядку, що стали частиною національного законодавства, так і нормативні акти, прийняті у часи становлення та розвитку незалежної Української держави та загалом відповідає визнанням світовим стандартам. Актуальними є проблеми систематизації та кодифікації норм у сфері інтелектуальної власності та їх неухильного виконання усіма суб'єктами.

2. На підставі аналізу чинного законодавства, наукових позицій визначено ознаки твору науки як об'єкта права інтелектуальної власності, що виноситься як наукова новизна дослідження. Запропоновано визначення твору науки як об'єкта авторського права – це твір, створений як правило суб'єктом наукової діяльності, що містить результати здійсненого автором самостійного наукового дослідження, які полягають у нових знаннях у певній науковій галузі та мають прикладне значення.

3. У творі науки може бути описане наукове відкриття. У такому разі саме відкриття підлягає правовій охороні як самостійний об'єкт інтелектуальної власності. Висловлені та обґрунтовані аргументи щодо необхідності прийняття окремого нормативного акту, у якому урегулювати питання підтвердження прав авторства на наукове відкриття, виплати винагороди автору та джерела таких виплат, процедурні питання оформлення прав на наукове відкриття.

4. Ознаками співавторства є: 1) спільна творча праця осіб над єдиним об'єктом – твором науки; 2) творчий внесок кожного зі співавторів; 3) створений спільною творчою працею об'єкт є єдиним цілісним твором, що об'єднується єдиним творчим задумом, концепцією, ідеєю. Для констатації факту співавторства усі ці фактори ураховуються разом узяті. Видами співавторства є: подільне, неподільне та змішане.

5. Юридичним складом, що слугує правовою підставою виникнення авторських прав на твір науки, створений у співавторстві, є: 1) факт спільної творчої співпраці, що спрямована для досягнення єдиного спільного результату у формі завершеного об'єкта; 2) факт створення твору науки як єдиного цілісного об'єкта; 3) укладення договору між співавторами (факультативний юридичний факт); 4) державна реєстрація авторських прав (факультативний юридичний факт); 5) патентування об'єктів, що описані у творі, якщо охорона прав співавторів не досягається за допомогою норм авторського права (факультативний юридичний факт).

6. Особисті немайнові права співавторів твору науки виникають, здійснюються та охороняються з урахуванням загальних характеристик таких прав та специфіки сфери їх існування. Встановлено, що у законодавчо передбачених випадках автор (співавтор) твору науки зобов'язаний персоніфікувати себе та свій творчий доробок (наприклад, у разі опублікування

результатів дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів). Ім'я автора (авторів) твору науки може не згадуватися (засекречуватися) у зв'язку з віднесенням інформації, що міститься у такому творі, до державної таємниці. Обґрунтовані та запропоновані відповідні зміни до чинного законодавства.

7. Досліджено набуття та зміст прав співавторів у разі створення твору науки у зв'язку з виконанням ними своїх трудових обов'язків. Встановлено та досліджено ознаки, за якими твір розглядатиметься як створений у зв'язку з виконанням трудового договору: 1) між автором (авторами) та роботодавцем укладено трудовий договір (контракт) незалежно від його виду та характеру; 2) створення такого твору має передбачатися у трудовому договорі (контракті) або бути результатом виконання автором службового завдання; 3) при створенні твору використовуються матеріальні та фінансові ресурси роботодавця.

Обґрунтовано доцільність укладення окремого договору між роботодавцем та автором (співавторами) про розподіл прав інтелектуальної власності. За своєю правовою природою це цивільно-правовий договір, що є консенсуальним, взаємно зобов'язуючим, може носити відплатний характер, може бути укладений як до, так і після створення службового твору. За відсутності прямих законодавчих вказівок щодо форми, пропонуємо укладати його у простій письмовій формі.

Обґрунтовано та запропоновано до включення у договір перелік конкретних умов, що мають погодити сторони.

8. Досліджено засади, умови та способи здійснення прав інтелектуальної власності співавторів творів науки. У здійсненні авторських прав на твір, створений спільно, законодавець надає визначальної ролі договору між співавторами твору. Такий договір є одним із різновидів цивільного договору організаційного характеру, що є багатостороннім правочином, носить консенсуальний, строковий характер, його неможливо охарактеризувати з точки зору еквівалентності – відплатний чи безвідплатний, оскільки така характеристика йому не притаманна та об'єктивно не може бути застосована. Обґрунтовано, що письмова форма договору сприятиме чіткому та прозорому здійсненню прав та обов'язків співавторів, унеможливить безпідставні спори у майбутньому.

Запропоновано авторське визначення договору між співавторами твору науки як взаємної домовленості двох або більше авторів – суб'єктів наукової творчості, спрямованої на організацію їхніх спільних зусиль щодо створення твору науки, використання створеного твору науки, майнових прав на нього, встановлення умов та підстав відповідальності у разі невиконання чи неналежного виконання досягнутих домовленостей.

Такий договір не є правовою підставою виникнення авторських прав, його не можна розглядати і як правову підставу розпорядження майновими правами співавторів, оскільки таке розпорядження здійснюється на підставі інших договорів, невичерпний перелік яких визначений у ст. 1107 ЦК України.

9. Досліджено різні види порушень прав автора (співавторів) твору науки, зокрема піратство, плагіат та інші. Досліджені питання захисту прав співавторів творів науки, які проаналізовані у двох аспектах: захист прав співавторів у разі неправомірної поведінки одного чи кількох авторів (внутрішній аспект захисту порушених прав); захист прав співавторів у разі порушення їх прав третіми особами (зовнішній аспект). Охарактеризовані загальні та спеціальні способи захисту прав співавторів у разі їх порушення.

10. Обґрунтовані та запропоновані наступні зміни і доповнення до чинного законодавства:

1) норму ч. 4 ст. 13 Закону «Про авторське право і суміжні права» викласти у наступній редакції:

Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо інше не встановлено договором між ними.

Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то винагорода за використання твору належить співавторам пропорційно до творчого внеску кожного, якщо інше не встановлено договором між ними.

У разі використання частини твору, яка має самостійне значення, розмір винагороди її автору визначається за домовленістю сторін.

2) ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права» доповнити нормою:

особисті немайнові права авторів у зв'язку зі створенням твору, що може бути віднесеним до державної таємниці чи до інформації з обмеженим доступом, здійснюються у порядку встановленому законом.

Аналогічна норма необхідна і щодо майнових прав інтелектуальної власності.

3) Закон «Про державну таємницю» доповнити нормою наступного змісту: у разі створення твору, зміст якого може бути віднесеним до державної таємниці, особисті немайнові та майнові права його автора (авторів) здійснюються з урахуванням обмежень та заборон, встановлених цим законом.

4) З метою приведення у відповідність норми ч. 2 ст. 69 Закону «Про вищу освіту» до положень ЦК України та Закону «Про авторське право і суміжні права» пропонуємо змінити її редакцію:

У випадках, встановлених законом або договором, вищі навчальні заклади мають право розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності.

5) Запропоновано закріпити у Законі «Про наукову і науково-технічну діяльність» положення про право Вчених рад державних вищих навчальних закладів формувати фонд стимулювання наукової і науково-технічної діяльності. Конкретні розміри матеріальних стимулювань за конкретні наукові результати для конкретних вчених могли б визначатися рішенням Вчених рад таких ДВНЗ.

б) Запропоновано уточнити визначення електронної цифрової інформації, яке наводиться у статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Зокрема, слова «аудіовізуальні твори, музичні твори (з текстом або без тексту), комп'ютерні програми, фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення» замінити на «об'єкти авторського права та суміжних прав». Відповідні зміни відобразити у тексті ст. 52-1 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Відтак права на усі об'єкти авторського права, які можуть мати цифрове вираження, зможуть бути об'єктом захисту у позасудовому порядку.

7) Ст. 22 Закону «Про авторське право і суміжні права» доповнити п. 3 бібліотеки та навчальні заклади мають право без згоди автора, але з дотриманням його особистих немайнових прав, оцифровувати передані їм для навчання примірники підручників, посібників, монографій, наукових журналів, інших видів наукових творів з подальшим використанням цих творів у локальній комп'ютерній мережі бібліотеки та відповідного навчального закладу. Якщо такий твір науки створено суб'єктом наукової діяльності (науково-педагогічний працівник, інший вчений) під час виконання трудових обов'язків та його видання профінансовано відповідним навчальним закладом (або іншим закладом науки), такий твір повинен бути оцифрований з подальшим виставленням його для загального доступу в локальній бібліотечній чи вузівській комп'ютерній мережі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті у наукових фахових виданнях, які включені
до міжнародних наукометричних баз:*

1. Дюкарева К. Ю. Договір між співавторами творів науки: правова природа, поняття й ознаки / К. Ю. Дюкарева // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Херсон: Херсонський державний університет, 2016. Випуск 4. Том 1. С. 53–59.

2. Дюкарева К. Ю. Функції договору між співавторами творів науки / К. Ю. Дюкарева // Вісник Львівського університету. Серія юридична. Львів: Львівський нац. ун-т, 2017. Випуск 64. С. 127–135.

3. Дюкарева К. Ю. Особисті немайнові права інтелектуальної власності співавторів творів науки / К. Ю. Дюкарева // Загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал «Підприємництво, господарство і право». 2017. Випуск 9. С. 22–28.

4. Дюкарева К. Ю. Правові підстави виникнення прав інтелектуальної власності співавторів твору науки / К. Ю. Дюкарева // Всеукраїнський науковий журнал «Право і суспільство». 2018. Випуск 3. С. 50–54.

5. Дюкарева К. Ю. Права інтелектуальної власності співавторів у разі створення твору науки у зв'язку із виконанням трудового договору /

К. Ю. Дюкарева // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2018. Випуск 50. С. 65–70.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

6. Дюкарева К. Ю. Договірне регулювання відносин між співавторами творів науки / К. Ю. Дюкарева // Актуальні проблеми інтелектуального права: матеріали першої всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми інтелектуального права» (Львів, 23 вересня 2016 року). Львів: Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2016. С. 64–68.

7. Дюкарева К. Ю. Здійснення майнових прав співавторів творів науки / К. Ю. Дюкарева // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. Матеріали ХХІІІ звітн. наук.-практ. конф. (Львів, 7–8 лютого 2017 року): у 2-ох ч. Ч. 1. Львів : Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2017. С. 223–225.

8. Дюкарева К. Ю. Використання творів науки у мережі Інтернет / К. Ю. Дюкарева // Збірник матеріалів ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (Тернопіль, 21–22 квітня 2017 року). Тернопіль: Юрид. ф-т. Тернопіл. нац. екон. ун-ту, 2017. С. 246–250.

9. Дюкарева К. Ю. Підстави виникнення прав співавторів творів науки / К. Ю. Дюкарева // Збірник матеріалів ІV Всеукраїнська науково-практична конференція «Юрисдикційна форма захисту прав, свобод та інтересів» (Київ, 27 квітня 2017 року). К.: Наук.-дослід. Інст. Интел. влас. НАПрН України, 2017. С. 90–92.

10. Дюкарева К. Ю. Особисті немайнові права інтелектуальної власності співавторів творів науки / К. Ю. Дюкарева // Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного та ІТ права: матеріали другої всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 27–28 жовтня 2017 року.). Львів: Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2017. С. 138–143.

11. Дюкарева К. Ю. Право на недоторканність твору: деякі теоретико-прикладні аспекти / К. Ю. Дюкарева // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали ХХІV звітної науково-практичної конференції (7–8 лютого 2018 р.) : у 2-ох ч. Ч. 1. Львів : Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018. С. 204–208.

АНОТАЦІЇ

Дюкарева-Бержаніна К. Ю. Охорона прав інтелектуальної власності співавторів творів науки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2019.

У дисертації здійснено комплексне дослідження охорони прав інтелектуальної власності співавторів творів науки. Досліджено становлення та розвиток законодавчого регулювання питань співавторства на твори науки у світі та в Україні. Проаналізовано зміст міжнародно-правових документів, у яких йдеться про авторські права на твори науки, способи їх здійснення і захисту. Запропоновано визначення та встановлено ознаки твору науки як об'єкта права інтелектуальної власності. Досліджено поняття, ознаки та види співавторства на твори науки. Охарактеризовано правовий статус співавторів як суб'єктів авторського права. Встановлено юридичний склад виникнення авторських прав на твір науки, створений у співавторстві. З'ясовано види, загальні та спеціальні ознаки особистих немайнових та майнових прав співавторів твору науки. Досліджено засади, способи та умови здійснення прав інтелектуальної власності співавторів творів науки. Запропоновано авторське визначення договору між співавторами твору науки, проаналізовано його правову природу, встановлено ознаки та функції. Досліджено види порушень авторських прав співавторів. Охарактеризовано способи та засоби правового захисту інтелектуальної власності співавторів творів науки. Запропоновано низку змін з удосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: твір науки, співавтори, співавторство на твір науки, авторські права, інтелектуальна власність.

Дюкарева-Бержанина К. Ю. Охрана прав интеллектуальной собственности соавторов произведений науки. – Квалификационная научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Тернопольский национальный экономический университет. Тернополь, 2019.

В диссертации осуществлено комплексное исследование охраны прав интеллектуальной собственности соавторов произведений науки. Исследовано становление и развитие законодательного регулирования вопросов соавторства на произведения науки в мире и в Украине. Проанализировано содержание международно-правовых документов, в которых речь идет о авторские права на произведения науки, способы их осуществления и защиты. Предложено определение и установлены признаки произведения науки как объекта права интеллектуальной собственности. Исследовано понятие, признаки и виды соавторства на произведения науки. Охарактеризованы правовой статус соавторов как субъектов авторского права. Установлено юридический состав возникновения авторских прав на произведение науки, созданный в соавторстве. Выяснено виды, общие и специальные признаки личных неимущественных и имущественных прав соавторов произведения науки. Исследована принципы, способы и условия осуществления прав

интеллектуальной собственности соавторов произведений науки. Предложено авторское определение договора между соавторами произведения науки, проанализированы его правовую природу, установлены признаки и функции. Исследованы виды нарушений авторских прав соавторов. Охарактеризованы способы и средства правовой защиты интеллектуальной собственности соавторов произведений науки. Предложен ряд изменений по совершенствованию действующего законодательства.

Ключевые слова: произведение науки, соавторы, соавторство на произведение науки, авторские права, интеллектуальная собственность.

Dyukaryeva-Berzhanina K. Yu. Protection of intellectual property rights of co-authors of scientific works. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.03 – Civil law and civil procedure; family law; international private law. – Ternopil National Economic University. Ternopil, 2019.

In the dissertation the complex research on protection of intellectual property rights of co-authors of scientific works was carried out. The formation and development of legislative regulation of issues of co-authorship on the works of science in the world and in Ukraine is explored. The content of international legal documents dealing with copyright in works of science, methods of their implementation and protection is analyzed. The definitions and signs of a work of science as an object of intellectual property rights are proposed. The concept, features and types of co-authorship on the works of science are investigated. The legal status of co-authors as subjects of copyright is characterized. The legal composition of the origin of copyright for a work of science established in co-authorship is established. The types, general and special features of personal non-property rights and property rights of co-authors of the work of science are found. The principles, methods and conditions for the implementation of intellectual property rights of co-authors of scientific works are explored. The author's definition of the agreement between co-authors of the work of science is proposed, its legal nature is analyzed, features and functions are established. The types of infringements of copyrights of co-authors are investigated. The ways and means of legal protection of intellectual property of co-authors of works of science are characterized. A number of changes have been proposed to improve the current legislation.

Key words: work of science, co-authors, co-authorship of the work of science, copyrights, intellectual property.

Підписано до друку 03.01.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А002-19. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua